

Posudek diplomové práce

Sautin, Viktor, *Evropské velmoci a dělení Polska*

Diplomová práce

FF UK, Ústav světových dějin, Seminář novověkých dějin

Praha 2008, 162 rkp.

Diplomová práce Viktora Sautina je velmi zasvěcenou analýzou dějin Polska v 18. století, které vyvrcholily jeho trojím dělením. Autor si hned v úvodu pokládá velmi důležité otázky, týkající se příčin polského pádu, a zasazuje polskou krizi do kontextu mezinárodních souvislostí. V průběhu práce hledá na všechny klíčové otázky odpověď a vysvětluje „polskou katastrofu“ souborem mnoha souběžně působících jevů: na jedné straně se jednalo o neblahý vnitřní vývoj země, projevující se „sobeckou“ vládou magnátů, špatnou správou země (především uplatňování ochromující zásady *liberum veto* hrálo velmi neblahou roli), slabostí armády, náboženskými rozpory, zhoršujícími se hospodářskými problémy; na druhé straně Sautin vysvětluje „polský pád“ mezinárodní situací (oslabená pozice Francie a jistý nezájem Velké Británie o východní Evropu), jež umožňovala dravým východním mocnostem využít jeho slabosti a přistoupit k dělení jeho rozsáhlého území. Autor se věnuje také podrobné analýze vývoje jednotlivých východních mocností a příčinám zformování nového evropského systému rovnováhy sil – systému tzv. pentarchie. Podle Sautinova názoru sice polská vnitropolitická krize hrála v rozpadu polského státu významnou roli, nedomnívá se nicméně, že by byla tak vážná, aby způsobila jeho rozdělení bez toho, že by se v něm angažovaly východní mocnosti. Autor svou analýzou prokázal, že výtečně zvládl bohatou literaturu i prameny k tomuto důležitému fenoménu dějin 18. století, že se v ní dokáže velmi dobře orientovat a nebojí se zaujmout vlastní názor, což považuji v tak složitém a různorodě interpretovaném problému za naprosto klíčové. Sautin tak prokázal, že patří k velmi nadějným mladým badatelům.

Sautinova práce je rozdělena do šesti velkých kapitol. První je zasvěcenou analýzou politického, hospodářského, společenského a kulturního vývoje Polska, stejně jako postojů velmocí vůči němu od počátku 18. století do roku 1772. K prvnímu dělení Polska podle jeho výkladu přispěl nejen neblahý vnitřní vývoj země, ale především důsledky sedmileté války. Vzestup Ruska, který byl dovršen rusko-tureckou válkou, a jeho postup do střední Evropy je v tomto smyslu chápán jako rozhodující. Ve druhé kapitole autor přistoupil k rozboru složitého mezinárodního, diplomatického a vnitřního vývoje všech zainteresovaných stran (Polsko, Rusko, Rakousko, Prusko), které vytvářely předpoklady k definitivnímu skončení s Polskem. Východoevropská válka, probíhající v letech 1787-1791, k jejíž analýze přistupuje Sautin ve třetí kapitole zdánlivě odvrátila pozornost od Polska, autor však správně rozpoznává, že složitá mezinárodní situace a reakce mocností na válku, měly důležitý dopad i pro polskou otázku.

Ve čtvrté kapitole autor podrobně pojednává o vnitřním vývoji Polska v době tzv. Čtyřletého polského sejmu (1788-1792), vedoucímu nevyhnutelně k rusko-polskému konfliktu v roce 1792, jenž otevíral cestu k druhému dělení Polska v roce 1793; tento klíčový rok polských dějin je předmětem páté kapitoly Sautinovy analýzy, v níž se autor věnuje zejména diplomatickým jednáním mocností, směřujícím k ratifikaci smlouvy o druhém dělení Polska. Šestá, poslední kapitola, pak pojednává o nevyhnutelném vývoji k úplnému rozpadu Polska v roce 1795 a o dramatických událostech, jež je doprovázely.

Sautinova práce je založena na velkém množství relevantní literatury a vydaných pramenů. Toto téma bylo samozřejmě velmi náročné na jazykovou vybavenost badatele a mohu konstatovat, že Sautin si z tímto problémem poradil velmi dobře. Jeho diplomová práce bere v úvahu prameny a odbornou literaturu britské, německé, ruské, polské a české proveniencí. Tato skutečnost autorovi umožnila vzít v úvahu širokou škálu všech často protichůdných názorů. Sautinova práce s prameny a literaturou vykazuje vyspělý přístup a vynikající zvládnutí řemeslné práce.

Formální, tj. stylistická a jazyková stránka Sautinovy práce je na výborné úrovni (v této souvislosti je možné autorovi odpustit drobné překlepy a některé drobné stylistické chybičky, na nichž se podílí asi i skutečnost, že čeština není Sautinovým rodným jazykem; v této souvislosti je třeba ocenit, že jeho práce má opravdu vynikající jazykovou úroveň), což platí i o velmi dobrém poznámkovém aparátu. Mohu konstatovat, že Viktor Sautin předložil vynikající text, dosáhl vytčeného badatelského cíle a prokázal schopnost samostatné odborné práce. Doporučuji přijmout tuto práci jako rigorózní k získání titulu PhDr. Předložený text plně odpovídá požadavkům kladeným na diplomové práce, a proto jej doporučuji k obhajobě. Navrhuji klasifikovat stupněm

V Praze 16. září 2008

PhDr. Stanislav Tumis, M. A.
Ústav světových dějin FF UK Praha